

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 19 listopada 2018 r.

Sąd Okręgowy w Warszawie, I Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący: SSO Jacek Bajak

Protokolant: Ewa Cybula

po rozpoznaniu w dniu 5 listopada 2018 r. w Warszawie

na rozprawie sprawy z powództwa M. J., A. J. (1)

przeciwko Bankowi (...) S.A. w G.

o ustalenie i zapłatę

1. oddała powództwo;

2. zasądza od M. J. i A. J. (1) na rzecz Banku (...) S.A. w G. solidarnie kwotę 10 817 zł (dziesięć tysięcy osiemset siedemnaście złotych) tytułem zwrotu kosztów procesu.

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 6 kwietnia 2017 r. powodowie M. i A. J. (2) wnieśli o ustalenie, że w stosunku prawnym łączącym ich z pozwanym Bankiem (...) S.A. z siedzibą w G. na podstawie umowy o kredyt hipoteczny nr (...) z dnia 29 sierpnia 2006 r. wraz z załącznikami, w szczególności w postaci regulaminu oraz w stosunku prawnym łączącym powodów z pozwanym na podstawie umowy o kredyt hipoteczny nr (...) z dnia 14 lutego 2007 r., co do świadczeń nieobjętych roszczeniem o zasądzenie świadczenia, o którym mowa poniżej, powodów nie wiążą postanowienia dotyczące indeksowania kwoty kredytu oraz rat kapitałowo-odsetkowych kursem franka szwajcarskiego, zawarte w szczególności w § 1 ust. 1, § 7 ust. 2 obu umów i § 10 ust. 8 umowy z dnia 29 sierpnia 2006 r. oraz § 10 ust. 6 umowy z dnia 14 lutego 2007 r., a także o zasądzenie od pozwanego Banku (...) S.A. z siedzibą w G. kwoty 110 189,73 zł tytułem zwrotu korzyści majątkowej uzyskanej przez pozwanego kosztem powodów bez podstawy prawnej z ustawowymi odsetkami za opóźnienie począwszy od dnia następującego po dniu doręczenia pozwu do dnia zapłaty. Powodowie zażądali nadto zasądzenia od pozwanego na jej rzecz zwrotu kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Podstawą roszczeń powodów było twierdzenie o abuzywności postanowień umowy odnoszących się do waloryzacji udzielonych im przez pozwanego kredytów kursem franka szwajcarskiego (CHF). Według powodów zastrzeżone w umowie klauzule waloryzacyjne, jako niedozwolone, nie mogą stanowić tytułu prawnego świadczeń na rzecz pozwanego, a zatem część uiszczonych przez nich na rzecz pozwanego kwot stanowi świadczenie nienależne. Powodowie dochodzą w niniejszym postępowaniu zapłaty różnicy pomiędzy pobraną przez pozwanego kwotą tytułem spłaty przedmiotowych kredytów naliczonych z zastosowaniem niedozwolonych klauzul waloryzacyjnych a należną pozwanemu kwotą obliczoną z wyłączeniem ich zastosowania. Co do świadczeń przyszłych, nieobjętych żądaniem zapłaty, powodowie wnosili o ustalenie, że w stosunku prawnym łączącym strony, powodów nie wiążą kwestionowane postanowienia umowne.

W odpowiedzi na pozew pozwany wniósł o oddalenie powództwa w całości oraz o zasądzenie od powodów solidarnie na swoją rzecz zwrotu kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych (k. 143-208).

Do zamknięcia rozprawy strony podtrzymały swoje stanowiska w sprawie (k. 926-928).

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 29 sierpnia 2006 r. w W. powodowie zawarli z (...) Bankiem Spółką Akcyjną z siedzibą w G. (aktualnie Bank (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w G.), umowę kredytu nr (...) indeksowanego kursem CHF z przeznaczeniem na zakup działki położonej w miejscowości Z. oraz na spłatę zobowiązania z tytułu kredytu mieszkaniowego w (...) Bank S.A, zgodnie z umową nr (...). Kwota udzielonego kredytu wynosiła 198 084,00 zł. Na kwotę kredytu złożyły się: kwota pozostawiona do dyspozycji kredytobiorcy w wysokości 194 000,00 zł, przeznaczona na realizację celu określonego w ust. 2 oraz koszty z tytułu ubezpieczenia od ryzyka utraty pracy opisanego w § 13, w wysokości 2 330,40 zł oraz koszty z tytułu opłaty sądowej należnej za wpis hipoteki opisaney § 12 ust. 1 w wysokości 200,00 zł oraz koszty z tytułu ubezpieczenia na życie i ubezpieczenia na wypadek całkowitej niezdolności do pracy spowodowanej nieszczęśliwym wypadkiem, opisanego w § 13 w wysokości 1 553,60 zł. W dniu wypłaty saldo jest wyrażane w walucie do której indeksowany jest kredyt według kursu kupna waluty do której indeksowany jest kredyt, podanego w tabeli kursów kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielanych przez (...) Bank SA, opisaney szczegółowo w § 17, następnie saldo walutowe przeliczane jest dziennie na złote polskie według kursu sprzedaży waluty do której indeksowany jest kredyt, podanego w tabeli kursów kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielanych przez (...) Bank S.A., opisaney szczegółowo w § 17. Okres kredytowania został określony na 360 miesięcy (§ 1 ust. 1, 2, 5 umowy, k. 91).

Wypłata kwoty kredytu miała być dokonana po otrzymaniu przez bank wniosku o wypłatę, sporządzonego prawidłowo przez kredytobiorcę na formularzu, którego wzór stanowi Załącznik B do umowy, przelewem na wskazane w tym wniosku rachunki bankowe prowadzone w banku krajowym. Dzień dokonania przelewu kwoty kredytu będzie uważany za dzień wypłaty kredytu. Każdorazowo wypłacona kwota złotych polskich, zostanie przeliczona na walutę do której indeksowany jest kredyt według kursu kupna waluty kredytu podanego w tabeli kursów kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielanych przez (...) Bank SA, obowiązującego w dniu dokonania wypłaty przez bank (§ 7 ust. 1 i 3 umowy, k. 93).

Do rozliczania transakcji wypłat i spłat kredytów bank stosuje odpowiednio kursy kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielanych przez (...) Bank S.A. walut zawartych w ofercie banku obowiązujące w dniu dokonania transakcji. Kursy kupna określone są jako średnie kursy złotego do danych walut ogłoszone w tabeli kursów średnich NBP minus marża kupna. Kursy sprzedaży - jako średnie kursy złotego do danych walut ogłoszone w tabeli kursów średnich NBP plus marża sprzedaży. Do wyliczenia kursów kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielanych przez (...) Banku S.A. stosuje się kursy złotego do danych walut ogłoszone w tabeli kursów średnich NBP w danym dniu roboczym skorygowane o marżę kupna sprzedaży (...) Banku S.A. Obowiązujące w danym dniu roboczym kursy kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielanych przez (...) Bank S.A. walut zawartych w ofercie banku określone są przez bank po godz. 15.00 poprzedniego dnia roboczego i wywieszane w siedzibie banku oraz publikowane na stronie internetowej (...) Banku S.A. (§ 17 umowy, k. 98).

Jako zabezpieczenie prawne udzielonego kredytu powodowie m.in. zobowiązali się ustanowić hipotekę kaucyjną w złotych polskich do kwoty stanowiącej 170% kwoty kredytu określonej w § 1 ust. 1, wpisaną w księdze wieczystej prowadzonej dla opisaney w ust. 1 § 3 nieruchomości zgodnie z postanowieniami § 12 (§ 3 ust. 1 i 2, § 12 umowy, k. 92, 95).

Kredyt miał być oprocentowany według zmiennej stopy procentowej, na dzień sporządzenia umowy wynoszącej 3,350% w skali roku i stanowiącej sumę następujących pozycji: marży banku niezmiennej w okresie trwania umowy w wysokości 1,030% oraz aktualnie obowiązującego indeksu L3, opisanego szczegółowo w § 8 oraz 0,95 punktu procentowego do czasu określonego w ust. 2. Po przedstawieniu w banku odpisu z księgi wieczystej dla nieruchomości

opisanej w § 3 ust. 1 zawierającego prawomocny wpis hipoteki no rzecz banku zgodnie z postanowieniami § 12 ust. 1 oraz prawa osób wymienionych w § 3 ust. 1 do nieruchomości opisanych w § 3 ust. 1 i niezawierającego niezaakceptowanych przez bank obciążeń, oprocentowanie kredytu będzie obniżone o 0,95 punktu procentowego. Obniżenie oprocentowania nastąpi w tym samym dniu kalendarzowym miesiąca, w którym nastąpiła wypłata kredytu najbliższym po dniu, w którym został przedstawiony w banku ww. odpis z KW dla nieruchomości opisanej w § 3 ust. 1 (§ 2 ust. 1 i 2 umowy, k. 92).

Splata kredytu miała być dokonywana w formie równych rat kapitałowo-odsetkowych (§ 1 ust. 5 umowy, k. 91). Rozliczenie każdej wpłaty dokonanej przez kredytobiorcę, miało następować z datą wpływu środków do banku, według kursu sprzedaży waluty do której jest indeksowany kredyt, podanego w tabeli kursów kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielanych przez (...) Bank S.A., obowiązującego w dniu wpływu środków do banku (§ 10 ust. 8 umowy, k. 94). Na wniosek kredytobiorcy bank mógł dokonać zmiany waluty do której jest indeksowany kredyt w okresie kredytowania. Za powyższą zmianę kredytobiorca nie ponosił opłaty zgodnie z tabelą prowizji i opłat bankowych dla kredytów hipotecznych (§ 10 ust. 14 umowy, k. 95).

W dniu 14 lutego 2007 r. w W. powodowie zawarli z (...) Bankiem Spółką Akcyjną z siedzibą w G. (aktualnie Bank (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w G.), umowę kredytu nr (...) indeksowanego kursem CHF z przeznaczeniem na pokrycie kosztów budowy domu mieszkalnego oraz na pokrycie kosztów wykończenia nieruchomości. Kwota udzielonego kredytu wynosiła 457 706,13 zł. Na kwotę kredytu złożyły się: kwota pozostawiona do dyspozycji kredytobiorcy w wysokości 441 900,00 zł, przeznaczona na realizację celu określonego w ust. 2 oraz koszty z tytułu ubezpieczenia od ryzyka utraty pracy opisanego w § 13, w wysokości 5 384,78 zł oraz kwota należnej prowizji z tytułu udzielenia kredytu w wysokości 6 631,50 zł oraz koszty z tytułu opłaty sądowej należnej za wpis hipoteki opisanej § 12 ust. 1 w wysokości 200,00 zł oraz koszty z tytułu ubezpieczenia na życie i ubezpieczenia na wypadek całkowitej niezdolności do pracy spowodowanej nieszczęśliwym wypadkiem, opisanego w § 13 w wysokości 3 589,85 zł. W dniu wypłaty saldo jest wyrażane w walucie do której indeksowany jest kredyt według kursu kupna waluty do której indeksowany jest kredyt, podanego w tabeli kursów kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielanych przez (...) Bank SA, opisanej szczegółowo w § 17, następnie saldo walutowe przeliczane jest dziennie na złote polskie według kursu sprzedaży waluty do której indeksowany jest kredyt, podanego w tabeli kursów kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielanych przez (...) Bank S.A., opisanej szczegółowo w § 17. Okres kredytowania został określony na 360 miesięcy (§ 1 ust. 1, 2, 5 umowy, k. 101).

Wypłata kwoty kredytu miała być dokonana po otrzymaniu przez bank wniosku o wypłatę, sporządzonego prawidłowo przez kredytobiorcę na formularzu, którego wzór stanowi Załącznik B do umowy, przelewem na wskazane w tym wniosku rachunki bankowe prowadzone w banku krajowym. Dzień dokonania przelewu kwoty kredytu będzie uważany za dzień wypłaty kredytu. Każdorazowo wypłacona kwota złotych polskich, zostanie przeliczona na walutę do której indeksowany jest kredyt według kursu kupna waluty kredytu podanego w tabeli kursów kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielanych przez (...) Bank SA, obowiązującego w dniu dokonania wypłaty przez bank (§ 7 ust. 1 i 2 umowy, k. 103-104).

Do rozliczania transakcji wypłat i spłat kredytów bank stosuje odpowiednio kursy kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielanych przez (...) Bank S.A. walut zawartych w ofercie banku obowiązujące w dniu dokonania transakcji. Kursy kupna określane są jako średnie kursy złotego do danych walut ogłoszone w tabeli kursów średnich NBP minus marża kupna. Kursy sprzedaży - jako średnie kursy złotego do danych walut ogłoszone w tabeli kursów średnich NBP plus marża sprzedaży. Do wyliczenia kursów kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielanych przez (...) Banku S.A. stosuje się kursy złotego do danych walut ogłoszone w tabeli kursów średnich NBP w danym dniu roboczym skorygowane o marżę kupna sprzedaży (...) Banku S.A. Obowiązujące w danym dniu roboczym kursy kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielanych przez (...) Bank S.A. walut zawartych w ofercie banku określane są przez bank po godz. 15.00 poprzedniego dnia roboczego i wywieszane w siedzibie banku oraz publikowane na stronie internetowej (...) Banku S.A. (§ 17 umowy, k. 109).

Jako zabezpieczenie prawne udzielonego kredytu powodowie m.in. zobowiązali się ustanowić hipotekę kaucyjną w złotych polskich do kwoty stanowiącej 170% kwoty kredytu określonej w § 1 ust. 1, wpisaną w księdze wieczystej prowadzonej dla opisanej w ust. 1 § 3 nieruchomości zgodnie z postanowieniami § 12 (§ 3 ust. 1 i 2, § 12 umowy, k. 102, 106).

Kredyt miał być oprocentowany według zmiennej stopy procentowej, na dzień sporządzenia umowy wynoszącej 3,890% w skali roku i stanowiącej sumę następujących pozycji: marży banku niezmiennej w okresie trwania umowy w wysokości 1,040% oraz aktualnie obowiązującego indeksu L3, opisanego szczegółowo w § 8 oraz 0,95 punktu procentowego do czasu określonego w ust. 2. Po przedstawieniu w banku odpisu z księgi wieczystej dla nieruchomości opisanej w § 3 ust. 1 zawierającego prawomocny wpis hipoteki na rzecz banku zgodnie z postanowieniami § 12 ust. 1 oraz prawa osób wymienionych w § 3 ust. 1 do nieruchomości opisanych w § 3 ust. 1 i niezawierającego niezaakceptowanych przez bank obciążeń, oprocentowanie kredytu będzie obniżone o 0,95 punktu procentowego. Obniżenie oprocentowania nastąpi w tym samym dniu kalendarzowym miesiąca, w którym nastąpiła wypłata kredytu najbliższym po dniu, w którym został przedstawiony w banku ww. odpis z KW dla nieruchomości opisanej w § 3 ust. 1 (§ 2 ust. 1 i 2 umowy, k. 102).

Splata kredytu miała być dokonywana w formie równych rat kapitałowo-odsetkowych (§ 1 ust. 5 umowy, k. 101). Rozliczenie każdej wpłaty dokonanej przez kredytobiorcę, miało następować z datą wpływu środków do banku, według kursu sprzedaży waluty do której jest indeksowany kredyt, podanego w tabeli kursów kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielanych przez (...) Bank S.A., obowiązującego w dniu wpływu środków do banku (§ 10 ust. 6 umowy, k. 105). Na wniosek kredytobiorcy bank mógł dokonać zmiany waluty do której jest indeksowany kredyt w okresie kredytowania. Za powyższą zmianę kredytobiorca nie ponosił opłaty zgodnie z tabelą prowizji i opłat bankowych dla kredytów hipotecznych (§ 10 ust. 11 umowy, k. 106).

Umowy kredytu zostały zawarte na skutek wniosku złożonych przez powodów w dniu 15 lipca 2007 r. oraz w dniu 1 grudnia 2006 r. W dacie ich zawarcia powodowie mieli wykształcenie wyższe, byli już także obciążeni kredytem hipotecznym zaciągniętym w pozwanym banku (wnioski kredytowe, k. 239-242, k. 345-348). Przed podpisaniem umowy z dnia 29 sierpnia 2006 r. powodowie współpracowali z doradcą kredytowym – J. D., który przedstawiał im oferty kredytowe różnych banków – złotych i indeksowanych do obcej waluty, symulacje w zakresie kosztów każdego kredytu i wysokości raty, wyjaśniał na czym polega spread walutowy oraz informował o ryzyku związanym ze wzrostem kursu obcej waluty. Przy zawieraniu umowy z dnia 14 lutego 2007 r. powodowie współpracowali z doradcą T. W., który również przedstawiał im różne oferty kredytowe, w tym z innych banków, wyjaśniając kwestie związane z indeksacją kredytu, ryzykiem kursowym oraz zmiany oprocentowania. Powodowie w chwili zawierania umowy wiedzieli, na czym polega kredyt indeksowany kursem CHF. Ich decyzja o wyborze kredytów indeksowanych kursem CHF podyktowana była konkurencyjnością tego produktu w porównaniu do kredytów złotych, które były wyżej oprocentowane, co wpływało na wysokość raty. Powodowie wybrali najkorzystniejszą dla siebie ofertę. Powodowie przed podpisaniem spornych umów w pozwanym banku oświadczyli, że przedstawiono im ofertę kredytu hipotecznego w złotych polskich oraz że wybrali kredyt w walucie obcej, będąc poinformowanymi o ryzykach związanych z zaciągnięciem kredytu hipotecznego w walucie obcej, oraz że zostali poinformowani o ryzyku stopy procentowanej w przypadku kredytów o zmiennej stopie procentowej. Treść postanowień umowy nie była uzgadniana przez strony, negocjacja podlegała jedynie wysokości marży banku (wnioski kredytowe, k. 239-242, k. 345-348, oświadczenia, k. 244-245, 349-350, zeznania świadka J. D., k. 871-872 verte, zeznania świadka T. W., k. 912-913, zeznania powódki, k. 926-927, zeznania powoda, k. 927 verte-928).

W dniu 11 czerwca 2007 r. strony podpisały Aneks do umowy kredytu nr (...), na mocy którego zmieniono załącznik A do umowy, w którym oznaczono warunki wypłaty poszczególnych transz kredytu (aneks do umowy, k. 381-382).

W dniu 11 stycznia 2008 r. strony zawarły kolejny Aneks do umowy kredytu nr (...), w którym zmieniono niektóre zapisy umowy, w tym przeznaczenie części kredytu oraz po raz kolejny warunki wypłaty transz (aneks do umowy, k. 383-385).

W dniu 30 stycznia 2008 r. strony podpisały Aneks do umowy kredytu nr (...), w którym zwiększono kwotę kredytu o 37 000,000 zł (aneks do umowy, k. 386-387).

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie zgromadzonych w sprawie dokumentów, które uznał za wiarygodne, bowiem żadna ze stron nie kwestionowała ich prawdziwości, nie budziły one także wątpliwości Sądu, a także w oparciu o zeznania powodów (k. 926-928) oraz przesłuchanych świadków: J. D. (k. 871-872 verte) i T. W. (k. 912-913), którym Sąd dał wiarę. Świadkowie – doradcy finansowi, z których usług korzystali powodowie przy podejmowaniu decyzji w przedmiocie zaciągania zobowiązań kredytowych w pozwanym banku, w sposób spójny i wiarygodny omówili przebieg procesu wyszukiwania i przedstawiania ofert kredytowych powodom, w tym stosowane procedury, oraz zawierania umów w pozwanym banku, przy czym byli obecni.

Sąd dał wiarę zeznaniom powodów w zakresie w jakim korespondowały z pozostałym materiałem dowodowym zgromadzonym w sprawie. Jako niewiarygodne Sąd ocenił tylko twierdzenia o niepoinformowaniu przez bank o treści takich warunków umowy kredytu jak sposób obliczania kwoty kredytu, rat kredytu oraz o ryzyku kursowym, którym obarczone są kredyty indeksowane do waluty obcej. Tym bardziej, że jak zeznali czytali umowę przed podpisaniem i zadawali pytania w celu wyjaśnienia pojawiających się wątpliwości. Nie jest prawdopodobne zdaniem Sądu, aby powodowie podjęli decyzję o związaniu się długoterminowymi kredytami na wysokie kwoty na podstawie pobieżnej tylko rozmowy z pracownikiem banku oraz bez szczegółowego zapoznania się z warunkami udzielonego kredytu.

Sąd oddalił wnioski pozwanego o przeprowadzenie dowodu z przesłuchania świadków – pracowników pozwanego A. W., T. S., B. B. (Z.), M. K. i T. P., uznając, że przesłuchani dotychczas świadkowie i złożone do akt sprawy dokumenty w sposób wyczerpujący wyjaśniają sposób oraz przebieg realizacji umów kredytowych zawieranych w pozwanym banku oraz obowiązujących w nim procedur. Dodatkowo zgłoszeni przez pozwanego świadkowie nie uczestniczyli bezpośrednio w zawarciu spornej umowy, a zatem mogli przekazać sądowi wyłącznie ogólną wiedzę, którą jak już wskazano powyżej, można wywieść bezpośrednio z przedłożonej do akt sprawy, obszernej dokumentacji. Przeprowadzenie ww. dowodów Sąd uznał za nieprzydatne dla rozstrzygnięcia sprawy, wobec dostatecznego wyjaśnienia jej okoliczności na podstawie zgromadzonego dotychczas w aktach sprawy materiału dowodowego i zmierzające do niezasadnego przedłużenia postępowania (art. 217 § 3 k.p.c. w zw. art. 227 k.p.c.). Tożsame wnioski Sąd wywiódł, co do zawnioskowanych przez strony dowodów z opinii biegłych z zakresu bankowości i finansów oraz matematyki finansowej na okoliczności wskazane w odpowiedzi na pozew (k. 146) oraz w piśmie z dnia 7 marca 2018 r. (k. 880).

Sąd zważył, co następuje: powództwo podlegało oddaleniu w całości. Uzasadniając żądanie zapłaty powodowie wskazywali na bezpodstawne wzbogacenie się pozwanego z uwagi na nieważność łączącej strony umowy w zakresie postanowień dotyczących waloryzacji kredytu, dotyczących warunków jego wypłaty i spłaty, wobec ich abuzywności. Zarzucali także sprzeczność umowy z art. 69 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe z uwagi na nieokreślenie w jej treści kwoty kredytu.

Zasadą jest, że każde przejście wartości majątkowej z jednej osoby na drugą musi być prawnie uzasadnione. W związku z tym stosownie do art. 405 k.c., kto bez podstawy prawnej uzyskał korzyść majątkową kosztem innej osoby, obowiązany jest do wydania korzyści w naturze, a gdyby nie było to możliwe, do zwrotu jej wartości.

Przepis ten – w myśl art. 410 § 1 k.c. – stosuje się w szczególności do świadczenia nienależnego. Świadczenie jest nienależne, jeżeli ten, kto je spełnił, nie był w ogóle zobowiązany lub nie był zobowiązany względem osoby, której świadczył, albo jeżeli podstawa świadczenia odpadła lub zamierzony cel świadczenia nie został osiągnięty, albo jeżeli czynność prawna zobowiązująca do świadczenia była nieważna i nie stała się ważna po spełnieniu świadczenia (§ 2).

Zgodnie z art. 69 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe (dalej: Prawo bankowe) przez umowę kredytu bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji kredytobiorcy na czas oznaczony w umowie kwotę środków pieniężnych z przeznaczeniem na ustalony cel, a kredytobiorca zobowiązuje się do korzystania z niej na warunkach określonych

w umowie, zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu.

Powodowie podnosili, że postanowienia zawartej z pozwanym bankiem umowy kredytu zostały skonstruowane z naruszeniem powołanego powyżej przepisu, bowiem nieprecyzyjnie określają kwotę kredytu, która winna być ściśle określona i nie może być zmienna w zależności od abstrakcyjnie ustalonych warunków spłaty, co powodowie wiążą z nieważnością umowy (art. 58 § 1 k.c.).

Stanowisko powodów uznać należy za chybione. Uzgodnienie przez strony, że kredyt zostanie rozliczony w innej walucie niż waluta kredytu nie pozostaje w sprzeczności z naturą zobowiązania, którego źródłem jest umowa, nie narusza również prawa ani zasad współżycia społecznego. Należy bowiem odróżnić przedmiotowo istotne postanowienia umowy, do których należy wskazanie kwoty kredytu, od sposobu jego rozliczenia polegającym na dokonaniu przez bank stosownych czynności faktycznych – przewalutowania złotych na CHF według ustalonego w tabelach banku kursu, należących do sfery wykonania umowy. Umowa kredytu dochodzi do skutku przez złożenie zgodnych oświadczeń woli przez strony, bank zobowiązuje się do oddania określonej sumy do dyspozycji kredytobiorcy, natomiast ten ostatni do jej zwrotu. Jeżeli zatem bank zobowiązał się do oddania do dyspozycji powodów oznaczonej sumy w złotych, której wysokość wynika wprost z umowy, to nie można przyjmować, że kwota kredytu nie została określona, jeżeli strony uzgodniły, że jej rozliczenie nastąpi w innej walucie. Klauzula waloryzacyjna, której skuteczność i ważność kwestionują powodowie, jest postanowieniem umownym, które w świetle zasady swobody umów jest dopuszczalne. Ponadto dopuszczalność zawarcia umowy kredytu indeksowanego była wielokrotnie wyrażana w orzecznictwie sądów polskich. Sąd Najwyższy m.in. w wyroku z dnia 22 stycznia 2016 r. w sprawie o sygn. akt I CSK 1049/14 stwierdził, iż umowa kredytu indeksowanego mieści się, oczywiście w ramach konstrukcji ogólnej umowy kredytu bankowego i stanowi jej możliwy wariant (art. 353¹ k.c. w zw. z art. 69 Prawa bankowego). Uzupełnieniem zasady swobody umów jest przepis art. 358¹ § 2 k.c., zgodnie z którym strony mogą zastrzec w umowie, że wysokość świadczenia pieniężnego zostanie ustalona według innego niż pieniądź miernika wartości.

Co do twierdzeń powodów o abuzywności kwestionowanych postanowień umowy, na wstępie wskazać należy, iż nie budziło wątpliwości Sądu, że powodowie zawarli umowę kredytu jako konsumenci. Strona pozwana nie wykazała także w trakcie postępowania, aby poddawane pod rozagę Sądu w niniejszym postępowaniu przez powodów postanowienia umowne zostały z nimi indywidualnie uzgodnione.

Powyższe pozostaje jednak bez znaczenia w kontekście ustalania, czy kwestionowane przez powodów klauzule umowne, których brak mocy wiążącej mogłyby skutkować powstaniem świadczeń nienależnych po stronie pozwanego, są abuzywne, bowiem dotyczą one głównych świadczeń stron. Wprawdzie ustawodawca nie określił, co należy rozumieć przez sformułowanie „główne świadczenia stron”, wskazane w art. 385¹ § 1 k.c., ale niewątpliwie są to takie elementy konstrukcyjne umowy, bez których uzgodnienia nie doszłoby do jej zawarcia. Pojęcie to z pewnością należy interpretować w nawiązaniu do elementów przedmiotowo istotnych umowy. Powodowie kwestionowali zapisy umowy dotyczące indeksacji, a zatem sposobu rozliczenia wpłat dokonywanych przez nich na rzecz pozwanego tytułem spłaty zaciągniętego zobowiązania. Pojęcie „głównych świadczeń stron” w odniesieniu do umowy należy rozpatrywać w kontekście powołanego już powyżej art. 69 ust. 1 Prawa bankowego, zawierającego essentialia negotii umowy kredytu. Analizując kwestionowane przez powodów postanowienia umowne stwierdzić należy, że miały one wpływ na wysokość kredytu oraz wysokość poszczególnych rat. Stanowiły częściowo klauzulę waloryzacyjną, która wprost oddziałuje na wysokość świadczenia głównego stron. Mając powyższe na uwadze nie ulega wątpliwości w ocenie Sądu, że w niniejszej sprawie nie wystąpiła podstawowa przesłanka wynikająca z art. 385¹ § 1 k.c. Kwestionowane postanowienia określały bowiem główne świadczenia stron, a strona powodowa nie wykazała, aby zostały one sformułowane w sposób niejednoznaczny. Omawiane regulacje zawarte w umowie odwołują się wprost do kursu kupna lub sprzedaży waluty obowiązującego w banku w chwili wypłaty lub spłaty kredytu. Zdaniem Sądu treść tych postanowień nie budzi wątpliwości.

Odnosząc się do dalszej argumentacji powodów w zakresie niedozwolonego charakteru klauzul umownych, wskazać należy, że dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy nie mają znaczenia uprzednio wydane orzeczenia przez Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów, albowiem każdorazowo sąd obowiązany jest do dokonania całościowej oceny materiału dowodowego w celu ustalenia wiążącej strony treści stosunku prawnego. W szczególności nie można uprościć badania sprawy poprzez odwołanie się do prejudycjalnego waloru wyroków Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów. Kontrola dokonywana w trybie przepisów art. 479³⁶-479⁴⁵ k.p.c. dotyczy nie analizy konkretnego stosunku zobowiązaniowego, lecz abstrakcyjnie rozumianej treści normatywnej wzorca umownego (niezależnie od tego nawet, czy znalazł on zastosowanie w następstwie zawarcia umowy). Kontrola abstrakcyjna zatem polega na kontroli wzorca jako takiego, w oderwaniu od konkretnej umowy, której wzorzec dotyczy (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 19 grudnia 2003 roku sygn. akt III CZP 95/03)

Co więcej, za Sądem Najwyższym należy podnieść, że uznanie za klauzulę niedozwoloną postanowienia wzorca na gruncie kontroli abstrakcyjnej przesądza wyłącznie o konieczności wyeliminowania takich klauzul z wzorców umów, natomiast legalność ich stosowania w konkretnej umowie może być badana wyłącznie w trybie kontroli incydentalnej, z uwzględnieniem postanowień całej umowy, rozkładu praw i obowiązków stron, ryzyka jakie ponoszą, itp. Dopiero wówczas, gdy w wyniku takiej kontroli Sąd dojdzie do przekonania, że postanowienia umowne kształtują prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy, może przyjąć, iż postanowienia te nie wiążą konsumenta, stosownie do treści art. 385¹ § 1 k.c. (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 23 października 2013 roku, sygn. akt IV CSK 142/13).

Oznacza to, że ocenę spełnienia przesłanek warunkujących wystąpienie bezpodstawnego wzbogacenia wskutek spełnienia świadczenia nienależnego poprzedzić musi badanie spornych postanowień pod kątem tego, czy wypełniły one znamiona przewidziane w art. 385¹ § 1 k.c. (tzw. kontrola incydentalna), czego Sąd dokonał powyżej.

Kolejnym argumentem powodów było ukształtowanie ich praw i obowiązków w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami. Jak podnosi się w doktrynie i orzecznictwie sądowym „dobre obyczaje” są w zasadzie odpowiednikiem „zasad współżycia społecznego”. Zgodnie z utrwaloną judykaturą do zasad tych zalicza się reguły postępowania niesprzeczne z etyką, moralnością, aprobowanymi społecznie zasadami. W rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c. „działanie wbrew dobrym obyczajom” w zakresie kształtowania treści stosunku obligacyjnego wyraża się w tworzeniu przez partnera konsumenta takich klauzul umownych, które godzą w równowagę kontraktową tego stosunku, zaś „rażące naruszenie interesów konsumenta” oznacza nieusprawiedliwioną dysproporcję praw i obowiązków na jego niekorzyść w określonym stosunku zobowiązaniowym. Obie, wskazane w tym przepisie formuły prawne, służą do oceny tego, czy standardowe klauzule umowne zawarte we wzorcu umownym przekraczają określone przez ustawodawcę granice rzetelności kontraktowej twórcy wzorca w zakresie kształtowania praw i obowiązków konsumenta (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 lipca 2005 r. I CK 832/2004 publ. w Biul. SN 2005/11/13). Nie jest zatem wystarczające ustalenie nierównomiernego rozkładu praw i obowiązków stron umowy (sprzeczność z dobrymi obyczajami), lecz konieczne jest stwierdzenie prawnie relewantnego znaczenia tej nierównowagi (rażące naruszenie interesów konsumenta).

W kontekście stosunków prawnych łączących bank z jego klientami (stosunków umownych o charakterze ekonomicznym) przyjąć trzeba, że zasady współżycia społecznego wymagają od stron tych stosunków uczciwości (uczciwego obrotu) oraz lojalności. Powodowie wypełnili wnioski kredytowe, zostali zapoznani z ryzykiem kursowym i ryzykiem zmiany stopy procentowej. W takiej sytuacji brak jest podstaw dla twierdzenia, że umowy, które zawarli, naruszają zasady współżycia społecznego czy też dobre obyczaje. Powodowie podnosili, iż kwestionowane postanowienia przyznawały bankowi prawo do jednostronnego regulowania wysokości salda kredytu, a tym samym wysokości rat kredytu, poprzez arbitralne wyznaczanie w tabelach kursowych banku kursów kupna i sprzedaży, co przesądziło ich zdaniem o zapewnieniu sobie przez bank możliwości osiągnięcia znacznych korzyści finansowych. Podali, iż w umowach zabrakło kryteriów kształtowania kursu, czynników, które miałyby determinować jego wysokość, wobec czego nie wiedzieli ostatecznie i nie mogli oszacować, ile będą musieli zapłacić za każdą z rat.

Zdaniem Sądu stanowisko powodów jest częściowo błędne. O ile należy im przyznać rację, że takie uprawnienia banku mogą w pewnych sytuacjach stanowić naruszenie dobrych obyczajów, o tyle nie wykazali oni, aby tabele kursowe pozwanego banku różniły się od kursu rynkowego transakcji kupna waluty, oraz aby zakres tej różnicy prowadził do rażącego naruszenia jego interesu oraz kształtował ich prawa i obowiązki jako konsumentów w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami. Powodowie powoływali się także na naruszenie zasady równowagi kontraktowej stron. Jednak i ta okoliczność nie została wykazana. Stan faktyczny niniejszej sprawy nie daje podstaw do zaaprobowania twierdzenia, że kurs ustalany przez pozwanego, według którego następowało przeliczenie należnej raty kredytowej do spłaty w sposób wynikający z umowy, był dowolny. Stawiając taki zarzut pozwanemu powodowie winni wykazać, że kursy pozwanego odbiegają od rynkowych na tyle, że można je traktować jako ustalone w sposób dowolny. Tymczasem nie udowodnili oni, aby stosowane przez pozwanego kursy waluty rażąco naruszały ich interesy biorąc pod uwagę realia rynku walutowego. Należy mieć przy tym na uwadze, że średni kurs NBP, nigdy nie był ani nie jest kursem rynkowym waluty. Żaden z banków nie stosuje kursu NBP prowadząc sprzedaż albo kupno walut. Nadto, wskazać należy, że w regulaminie kredytu wyszczególniono czynniki jakie bank bierze pod uwagę kreując tabele kursowe (§ 17 umów). Powodowie ponosząc argumenty o nierównowadze kontraktowej stron, nie dostrzegają, że bank udzielając kredytu, czy też pożyczki długoterminowej jest obciążony szczególnym rodzajem ryzyka, nie jest bowiem w stanie po tak długim okresie trwania takiego stosunku zobowiązaniowego domagać się przed sądem odmiennego ukształtowania stosunku który łączy go z klientem, z powołaniem się chociażby na utratę siły nabywczej waluty polskiej. Wynika to wprost z przepisu art. 358¹ § 4 k.c., zgodnie z którym z żądaniem zmiany wysokości lub sposobu spełnienia świadczenia pieniężnego nie może wystąpić strona prowadząca przedsiębiorstwo, jeżeli świadczenie pozostaje w związku z prowadzeniem tego przedsiębiorstwa. W odniesieniu do kredytów „złotowych” bank kalkuluje swoje ryzyko kontraktowe i udziela kredytu w złotych polskich, to tym samym udziela go na warunkach odmiennych, z realnym oprocentowaniem znacznie wyższym niż w przypadku, w którym udziela kredytu walutowego lub kredytu złotówkowego indeksowanego do waluty obcej czy kredytu denominowanego w walucie obcej, którą charakteryzują mniejsze wahania kursowe. Takie zabezpieczenie pozwala bankowi na udzielenie kredytu z niższym oprocentowaniem i marżą.

Równocześnie wbrew przedstawianej przez powodów linii wykładni kwestionowanych postanowień Sąd nie mógł w ocenie abuzywności, a w szczególności spełnienia przesłanki „rażącego naruszenia interesów konsumenta”, abstrahować od całokształtu konstrukcji umowy i zawartych w nich postanowień. Jak wynika ze zgromadzonego materiału dowodowego, powodowie na etapie rozważania ofert i następnie wniosku do pozwanego o kredyt indeksowany do CHF, dokonali wyboru najkorzystniejszej dla siebie oferty, biorąc pod uwagę wysokość raty, kwoty kapitału oraz oprocentowania i na tejże podstawie uznali ten instrument finansowy za najbardziej opłacalny – zaciągnęli bowiem omawiane zobowiązanie m.in. w celu refinansowania kredytu hipotecznego, złotowego, udzielonego również przez pozwanego bank. Poniesienie ryzyka kursowego, związanego z możliwością zmiennej wartości franka szwajcarskiego, było rekompensowane przez zastosowanie niższej stopy procentowej, co w porównaniu do oferowanych w dacie zawierania umowy kredytów złotych było znacznie korzystniejsze.

Kolejnym argumentem wykluczającym możliwość przyjęcia, iż w niniejszej sprawie doszło do rażącego pokrzywdzenia interesów powodów jest okoliczność czasookresu obowiązywania obu umów. Zostały one zawarte na 30 lat, na skutek chwilowej zmiany kursu waluty powodowie wnoszą o uznanie ich za rażąco pokrzywdzonych niejako wyjmując część rozliczeń umowy z całego trzydziestoletniego okresu jej obowiązywania, a nie jest wiadome jak w ostatecznym rozrachunku zostanie rozliczona i czy rzeczywiście dojdzie do rażącego pokrzywdzenia powodów oraz czy kurs waluty stosowany przez bank będzie rażąco krzywdzący, czy będzie odbiegał od kursu rynkowego. Nie można tutaj tracić z pola widzenia treści art. 385² k.c. który stanowi, iż według stanu z chwili zawarcia umowy dokonuje się oceny jej postanowień wyłącznie co do zgodności z dobrymi obyczajami.

Reasumując poczynione powyżej rozważania wskazać należy, iż powodowie nie wykazali, aby ich interes jako konsumentów w omawianym stosunku zobowiązaniowym został w jakikolwiek sposób naruszony. W chwili zawierania umowy powodowie znali kwestionowane postanowienia, wiedzieli o tym, że kredyt jest waloryzowany do waluty obcej. Mieli również wiedzę w zakresie postanowień dotyczących ryzyka walutowego, spreadu walutowego,

zmiennej stopy procentowej i początkowo odnosili wymierne korzyści z wyboru tego rodzaju instrumentu finansowego. Raty kredytu waloryzowanego obcą walutą w dacie zawierania umowy przez powodów były niższe niż kredytu złotowego. Dodatkowo należy mieć na uwadze, że powodowie od chwili podpisania umowy byli uprawnieni do przewalutowania kredytu (§ 10 ust. 14 i § 10 ust. 11 umów). Mieli zatem możliwość wyeliminowania ryzyka zmiany kursu waluty, z czego nie skorzystali, godząc się tym samym z dotychczasowymi warunkami umowy.

W świetle powyższych rozważań Sąd uznał, że powodowie nie wykazali zasadności swojego roszczenia o zapłatę w oparciu o przepisy art. 410 § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 405 k.c.

Co do żądania powodów o ustalenie, że w stosunku prawnym łączącym strony na podstawie spornych umów, co do świadczeń nieobjętych roszczeniem o zasądzenie świadczenia, powodów nie wiąże postanowienia umowne dotyczące waloryzowania kwoty kredytu oraz rat kapitałowo-odsetkowych kursem franka szwajcarskiego, powództwo i w tym zakresie nie mogło zostać uwzględnione.

Zgodnie z art. 189 k.p.c. powód może żądać ustalenia przez sąd istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa, gdy ma w tym interes prawny.

O występowaniu interesu prawnego świadczy możliwość stanowczego zakończenia wyrokiem ustalającym sporu obecnie występującego, jak i sporów, które mogą z kwestionowanego stosunku prawnego wystąpić w przyszłości, zaś przeciwko istnieniu interesu prawnego przemawia możliwość uzyskania pełniejszej ochrony praw powoda w drodze innego powództwa. W szczególności przyjmuje się, że jeżeli powodowi przysługuje dalej idące powództwo o świadczenie, to w zasadzie nie ma on interesu prawnego w wytoczeniu powództwa o ustalenie stosunku prawnego lub prawa. Również wówczas, gdy przeciwko powodowi wytoczone zostało powództwo o świadczenie, mające podstawę w stosunku prawnym, co do którego twierdzi on, że nie istnieje, powód traci interes prawny w żądaniu ustalenia, jeżeli może w tamtym procesie podnieść taki zarzut jako niweczny roszczenie. Jednakże zasada ta nie ma charakteru bezwzględnego, bowiem interes prawny po stronie powoda istnieje, jeżeli wyrok w sprawie o świadczenie nie usunie niepewności w zakresie wszelkich skutków prawnych, jakie wynikają lub mogą wyniknąć w przyszłości ze stosunku prawnego, którego istnienie powód kwestionuje. Powód zachowuje zatem interes prawny do wytoczenia powództwa o ustalenie nieistnienia stosunku prawnego, mimo przysługującego mu powództwa o świadczenie lub mimo wytoczenia przeciwko niemu takiego powództwa przez stronę przeciwną na podstawie spornego stosunku prawnego, jeżeli z tego stosunku wynikają jeszcze inne, lub dalej idące skutki, których dochodzenie w drodze powództwa o świadczenie nie jest możliwe lub nie jest jeszcze aktualne (wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 23 grudnia 2016 r., sygn. akt I ACa 624/16).

Uznając zatem, że powodowie mają interes prawny w domaganiu się ustalenia nieistnienia stosunku prawnego w zakresie spornych postanowień, co do świadczeń przyszłych, nieobjętych żądaniem o zapłatę, Sąd poddał analizie umowę w kontekście zarzucanej przez powodów nieważności. W ocenie Sądu sporna umowa kredytu nie jest nią obarczona w jakiegokolwiek części. W myśl art. 56 k.c. czynność prawna wywołuje nie tylko skutki w niej wyrażone, lecz również te, które wynikają z ustawy, z zasad współżycia społecznego i z ustalonych zwyczajów. Natomiast według art. 58 § 1 k.c. czynność prawna sprzeczna z ustawą albo mająca na celu obejście ustawy jest nieważna, chyba, że właściwy przepis przewiduje inny skutek, w szczególności upoważniający do tego, aby na miejsce nieważnych postanowień czynności prawnej weszły odpowiednie przepisy ustawy. Nieważna jest czynność prawna sprzeczna z zasadami współżycia społecznego (§ 2). Z kolei § 3 tego przepisu stanowi, że jeżeli nieważnością jest dotknięta tylko część czynności prawnej, czynność pozostaje w mocy co do pozostałych części, chyba że z okoliczności wynika, iż bez postanowień dotkniętych nieważnością czynność nie zostałaby zawarta.

Gdyby wymienione przez powodów postanowienia umowne uznać za niedozwolone, to skutek takiego stanu rzeczy byłby istotnie taki, że nie wiązałyby one powodów. W ocenie Sądu brak jest jednak podstaw do stwierdzenia ich abuzywności, zawarte przez powodów umowy nie są nieważne chociażby w części również z innych względów - nie są ani sprzeczne z ustawą, ani z zasadami współżycia społecznego, o czym była mowa powyżej.

Mając powyższe na uwadze Sąd oddalił powództwo w całości, orzekając jak w punkcie 1 sentencji.

O kosztach procesu Sąd rozstrzygnął zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik procesu, na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c., zasądając od powodów solidarnie na rzecz pozwanego tytułem zwrotu kosztów postępowania kwotę 10 817 zł, na którą złożyło się wynagrodzenie pełnomocnika pozwanego, będącego adwokatem, obliczone w oparciu o § 2 pkt 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz.U. z 2015 r. poz. 1800) oraz opłata skarbową od dokumentu pełnomocnictwa w wysokości 17 zł.